

# خاطره‌های فرضی

سیدرضا میرقاسمی، مدیر مدرسه غیردولتی در دوره اول متوسطه، تهران

این خاطرات را در روزهای پایانی اردیبهشت ۱۳۹۹ نوشتم؛ در حالی که نمی‌دانستم در کجای ایام کرونایی هستیم و به انتهایش نزدیک شده‌ایم یا هنوز نه. بنابراین، اصلاً نمی‌توانستم سال بعد را به‌دقت پیش‌بینی کنم؛ چه رسد به اینکه خاطرات روزهای نیامده در سه فصل بعد را بنویسم. فقط خواسته‌ام در سرزمین شیرین خیال، بخشی از آینده را تصور کنم.

شیرین‌ترین تجربه‌ها، رسیدگی به وضعیت تک‌تک بچه‌ها بود. با تعطیل شدن مدارس به دلیل آن شرایط خاص، بسیاری از معلمان برای خود این رسالت را تعیین کردند که نگذارند بچه‌ها از درس عقب بمانند. همین تصمیم تبدیل به عملیاتی پیچیده شد که وقت و ساعت نمی‌شناخت. از یک طرف، لذت رساندن دانش‌آموزان عقب‌مانده از درس بود و از یک طرف سختی تلاش خارج از وقت. خوشبختانه امسال با استفاده از نرم‌افزار سیستم مدیریت جامع آموزشی برای تعامل خارج از وقت بچه‌ها و معلمان هم، نظم و ترتیب و ساعت مشخصی فراهم کرده‌ایم.

## فناوری، دولتی و غیردولتی ندارد

یکشنبه ۶ مهر ۹۹

امروز روز ملاقات با اولیا بود. مادر دانش‌آموز جعفری برای طرح موضوعی آمده بود. در ابتدای صحبتش، به خاطر فعالیت‌های سال گذشته و رسیدگی ما به عقب‌ماندگی تحصیلی فرزندش تشکر کرد. یک‌دفعه یادم آمد که خود ایشان هم دبیر یک مدرسه دولتی است. از چگونگی کار او و همکاری‌اش در مدرسه دولتی سؤال کردم. خندید و گفت که

## معلم متخصص و احساس توانمندی

سه‌شنبه ۲۵ شهریور ۹۹

امروز روز خوبی بود. در جلسه معلمان پایه هفتم شرکت کردم. قرار بود هر یک از آن‌ها تجربه‌هایشان را از ماه‌های آخر سال گذشته بیان کنند. نرم‌افزارهای مختلفی از قبیل مدبر، اسکای روم، برنامه شاد، برنامه سیستم جامع مدیریت آموزشی که با استفاده از مدل تهیه شده، گوگل فرم و ... همه و همه ابزارهایی هستند که سال گذشته دبیران آن‌ها را به‌صورت فنی به کار گرفته‌اند. هر کدام از همکاران به یک نکته ریز یا ابداعی که توانسته بود با نرم‌افزار انجام دهد، اشاره می‌کرد. جالب توجه است که اکنون معلمان متخصصی داریم که به فراخور حال و نیازشان می‌توانند از نرم‌افزاری که دوست دارند و مناسب می‌بینند، استفاده کنند. این توانمندی حس خوبی به معلمان داده است.

## تربیت نفر به نفر، زمان نمی‌شناسد

چهارشنبه ۲۶ شهریور ۹۹

امروز هم جلسه جمع‌بندی مزایا و معایب تجربه دوران کرونایی سال گذشته را داشتیم. شاید یکی از

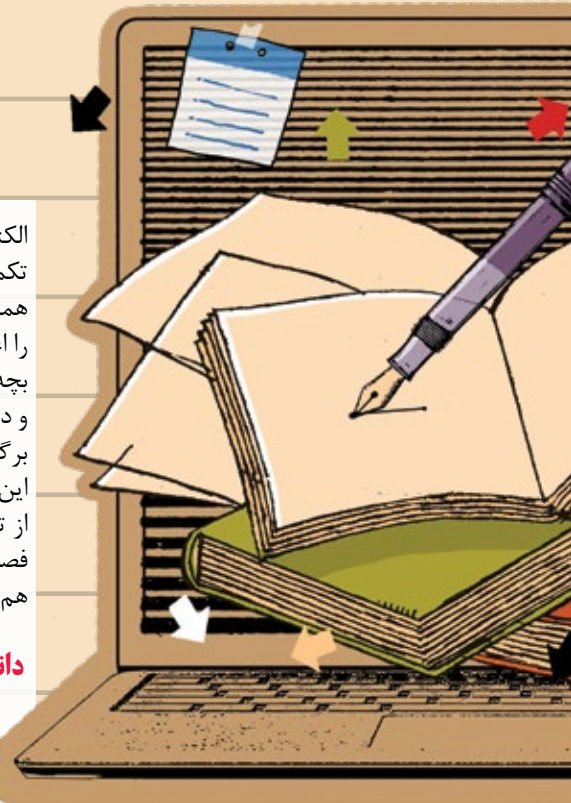
## چند نکته:

**اول -** بخشی از این خاطرات را زیاد و بخشی را به‌صورت محدود و بخشی را در حد ناچیزی در همین ایام تجربه کرده‌ایم. اعتراف می‌کنم که بعضی خاطرات برای بعضی از ما به تخیل نزدیک‌ترند. می‌دانم! اما مگر نه این است که اتفاقاً بسیاری اوقات پیشرفت‌ها بر اساس تخیلات شکل می‌گیرند؟

**دوم -** سدشکنی و پیشرفت بسیار زیاد معلمان، ما را به طمع انداخته است که می‌توانیم بسیاری از ناممکن‌ها را نه تنها به‌ممکن بلکه به‌رویه تبدیل کنیم. به قول ظریفی، آنچه طی این چهار ماه آموخته‌ایم، معادل دو سال تحصیلی است!

**سوم -** ممکن است بر من خرده بگیرید که همه دانش‌آموزان و مدارس این امکانات را ندارند. حق با شماست، اما لاف‌ها آن‌ها که دارند، باید درست استفاده کنند. در ثانی، گستردگی مجاری ارتباط، نرم‌افزارها و سهولت استفاده از آن‌ها با وسیله‌ای مانند گوشی سبب شده است که بسیاری از مدارس و معلمان بتوانند بهترین ابتکارات را ارائه نمایند.

**چهارم -** آیا این حرف‌ها زیادی خوش‌بینانه نیستند؟ پاسخ بلی است. مگر از بدبینی و یأس چه نتیجه‌ای گرفته‌ایم تا به‌حال؟ شاید این خوش‌بینی، بذر امید را قوی‌تر بکارد در دل ما!



الکترونیکی، درس و تکالیف و محتوای تکمیلی را ارائه می‌کند. تکالیف را همان‌جا تحویل می‌گیرد و ارزیابی خود را اعلام می‌کند و در همان درگاه با بچه‌ها قرار کارهای بعدی را می‌گذارد و در یک زمان مشخص آزمون خود را برگزار می‌کند. خصوصیت این نرم‌افزار این است که هر لحظه گزارش خوبی از تحقق اهداف یادگیری در بخش‌ها و فصل‌های مختلف می‌دهد؛ هم به معلم هم به دانش‌آموزان.

### دانش‌افزایی و جشن‌های ترکیبی (حقیقی و مجازی)

یکشنبه ۲۷ مهر ۹۹

امروز صبح کلی پیام تشکر از طرف اولیا دریافت کردم. دیروز برنامه دانش‌افزایی دکتر الیاسی با موضوع ارتباط با نوجوان را داشتیم. عده‌ای از اولیا برای حضور ثبت‌نام کرده بودند و برای بقیه که راهشان دور بود یا کارشان اجازه نمی‌داد، برنامه به‌صورت زنده در آپارات پخش می‌شد. این‌جوری علاوه بر اینکه در تدارک فضای فیزیکی برنامه به‌سختی نیفتادیم، سعی کردیم جلوی اسراف در پذیرایی را هم بگیریم. ضمناً شاید بتوانیم کم‌کم بر غول ترافیک تهران پیروز شویم.

**پی‌نوشت:** همیشه دوست داشتیم اولیا را هم به همه جشن‌های دانش‌آموزان که در ساعات کلاسی برگزار می‌شد، دعوت کنیم اما نه برای ما امکان‌پذیر بود نه اولیا فرصت داشتند. یک‌بار برای کسب تجربه، جشنی را به‌صورت زنده پخش کردیم. آمار بازدیدکنندگان که احتمالاً مادران بوده‌اند نشان داد که راه را اشتباه نرفته‌ایم.

### دانش‌آموز معلم متخصص

چهارشنبه ۷ آبان ۹۹

امروز برای اولین بار یک کارگاه مجازی مهارت‌افزایی با تدریس یکی از دانش‌آموزان کلید خورد. علی احمدی، دانش‌آموز پایه دهم

که امسال به دوره بعدی یعنی دوره دوم دبیرستان راه یافته است، برنامه آموزش نکات کاربردی پاورپوینت (در سطح پیشرفته) را در فضای اسکای روم ارائه کرد؛ با تسلط عالی و مانند یک معلم مقتدر. ساعت کارگاه بعد از مدرسه بود و تعداد زیادی از بچه‌ها در آن شرکت کرده بودند. چند دقیقه‌ای وارد کلاس مجازی‌شان شدم. علاوه بر دانش‌آموزانی که برای یادگیری آمده بودند، حضور اولیا هم درخور توجه بود؛ این را از سؤالاتی که به کمک فرزندانشان طرح می‌کردند، متوجه شدم. علی هم درس می‌داد، هم نکته می‌پرسید، هم شوخی می‌کرد و هم بچه‌ها را به مشارکت می‌طلبید. این اولین برنامه بود. از حرف‌های مربی مسئول این پروژه فهمیدم که تعداد زیادی از دانش‌آموزان داوطلب تدریس شده‌اند. کسی چه می‌داند؛ شاید روزی قرار گذاشتیم به دانش‌آموزان هم حق‌التدریس بدهیم!

### آموزش فعال با ارائه موضوعات مبتنی بر زندگی واقعی بچه‌ها

دوشنبه ۱۹ آبان ۹۹

در زنگ تفریح، آقای پناهی، دبیر درس علوم پایه هشتم، از پروژه‌های بچه‌ها در مورد راه‌های مقابله با کرونا با هدف حفظ سلامتی تعریف کرد. ظاهراً ارائه یکی از گروه‌های دانش‌آموزی عالی بوده است. قرار شد پاورپوینت ارائه‌شان را در کانال مدرسه قرار دهند. نمی‌دانستم که این بحث و گفت‌وگو مقدمه‌ای می‌شود برای تعریف موضوعات دانش‌آموزی، بررسی آمار شیوع کرونا در درس ریاضی و نتایج اجتماعی کرونا در درس مطالعات اجتماعی. بچه‌ها با درگیری با موضوعات واقعی درس‌ها را بهتر یاد می‌گیرند.

**پی‌نوشت:** همایش دانش‌آموزی ارائه تجربه‌های برنامه‌ریزی و خودمدیریتی در دوران کرونا، در درس تفکر، برنامه‌جالبی است که دبیر این درس پیشنهاد داده است. ببینیم چه می‌شود.

## مدیریت بحران با رعایت فاصله اجتماعی جمعه ۲۳ آبان ۹۹

امروز در اخبار اعلام شد که آزمایش کروناي چند نفر از بیماران مراجعه کننده به مراکز درمانی مثبت بوده است. مطابق قرار قبلی و بر اساس پروتکل های اعلام شده، مقررات ویژه روزهای آتی در اخبار سراسری اعلام شد. قرنطینه های خانگی، محدودیت حضور در سر کار، تغییر ساعت مشاغل برای مدیریت ترافیک و استفاده از وسایل نقلیه عمومی از آن جمله اند. همچنین، قانون حضور نیمی از دانش آموزان در مدرسه و پیگیری بقیه به صورت مجازی نیز اعلام شد. احتمالاً این شرایط تا یک هفته ادامه پیدا می کند. خوشبختانه بخش زیادی از مردم آمادگی مواجهه با این شرایط و مدیریت آن را دارند. مدرسه هم قوانینش در مورد رعایت فاصله گذاری اجتماعی در کلاس درس، فضاهای عمومی و سایر ملاحظات را اعلام و از قبل روی تابلوها نصب کرده است. ان شاء الله فردا کلاس های درس با حضور نیمی از دانش آموزان برگزار می شود و مابقی هم با استفاده از اسکای روم از محتوای کلاس باخبر می شوند. در هر کلاس یکی از دانش آموزان نقش مدیر فضای اسکای روم را بر عهده دارد. در روزهای بعد هم جای دانش آموزان حاضر و غایب عوض می شود.

**پی نوشت ۱:** یکی از محاسن تجارب کرونایی، مشارکت دانش آموزان در حل مشکلات و کمک به همدیگر برای برپایی کلاس برخط می باشد. به این ترتیب، مسئولیت یادگیری عملاً به عهده خود دانش آموزان گذاشته شده است.

**پی نوشت ۲:** آموزش و پرورش هم به درستی، اختیار ویژه ای برای مدارس قائل شده و دست مدیران برای تصمیم گیری و مدیریت بحران باز است.

## لزوم آموزش سواد رسانه ای و مدیریت زمان در شرایط جدید شنبه ۱ آذر ۹۹

تجربه دوران کرونا و ادامه آن در سال تحصیلی سبب شد ابزارهایی چون تلفن همراه، تبلت و لپ تاپ بیش از پیش در اختیار دانش آموزان قرار گیرد و درگیری آن ها با اینترنت و فضای مجازی بیشتر شود. البته بعضی معتقدند که استفاده از این امکانات قبلاً هم زیاد بوده و حالا فقط کمی هدمندتر شده و در راستای آموزش قرار گرفته است. به همین نسبت، گلایه اولیا از بی سروسامانی کار بعضی از بچه ها شدت گرفته است. در جلسه شورای مدرسه به اتفاق آرا تصویب شد که دو برنامه دانش افزایی در راستای سواد رسانه ای فراهم شود: آموزش مهارت برنامه ریزی مدیریت زمان برای دانش آموزان و آموزش مهارت ارتباط با دانش آموزان درگیر در فضاهای مجازی. برای هر کدام از این دو نیز یک گروه از معلمان برنامه ریزی می کنند. نکته قابل توجه اینکه قرار شد قبلاً فراخوان داده شود تا تجربه های مثبت و منفی جمع آوری گردند و کارگاه های دانش آموزان و اولیا بر اساس همین تجارب طراحی شوند.

## مدرسه تعطیل می شود اما یادگیری تعطیل نمی شود شنبه ۴ دی ۹۹

از پنجره به بیرون نگاه می کردم. برف آرام آرام روی زمین والیبال می نشست. اخبار هواشناسی برف سنگین را برای امشب تا فردا پیش بینی کرده بود. احتمال تعطیلی فردا زیاد بود. زنگ تفریح به صدا درآمد. صدای همه هم دم در دفترم قابل توجه بود. از پنجره کنار در، جمع بچه ها را دیدم؛ انگار با من کاری داشتند. موسوی، نماینده شان وارد شد. سعی می کرد مؤدب باشد و به آرامی سخن بگوید اما اضطراب از چهره اش می بارید. راهنمایی اش کردم تا بنشینند و به آرامی حرفش را بزند: «آقا، بچه ها می گویند اگر فردا مدرسه ها تعطیل شدند، کلاس های آنلاین را برگزار نکنید.» خنده ام گرفته بود. راست می گفت؛ در ماه گذشته، مدرسه سه روز به خاطر آلودگی هوا تعطیل شده و کلاس های درس به کمک سیستم جامع مدیریت آموزش و اسکای روم به صورت کامل و دقیق برگزار شده بود. معلمان تکالیفشان را دریافت کرده و بعضی هایشان آزمون های خود را هم برگزار کرده بودند. حق با بچه ها بود؛ نباید آن ها را از لذت تعطیلات و برفبازی محروم می کردیم. قول دادم موضوع را برای معلمان درس های فردا مطرح کنم. باید اعتدال را رعایت کنیم.





## مستندسازی برای مواقع اضطراری و رسالت اجتماعی مدرسه

سه‌شنبه ۷ بهمن ۹۹

امروز با مسئول فناوری نشستیم و مجموعه فیلم‌های بارگذاری شده مدرسه در سایت آپارات را بررسی کردیم. آمار نشان می‌داد که بازدیدها از طرف دانش‌آموزان بیرون مدرسه هم صورت می‌گیرد. جالب بود که در این زمینه یکی دو نوشته محبت‌آمیز هم از آن‌ها داشتیم. برای حفظ سلامتی فرزندان مدرسه از اولیا خواستیم که دانش‌آموزان مریض در خانه بمانند و استراحت کنند. در عوض، بخش سمعی بصری مدرسه به کمک دانش‌آموزان برنامه ضبط کلاس‌های درسی را اجرا می‌کند. فیلم‌های ضبط‌شده هم در سایت آپارات بارگذاری می‌شوند و مورد استفاده بیماران قرار می‌گیرند. این جوری هم کلاس‌های درسی مستند می‌شوند، هم بچه‌ها از درس عقب نمی‌افتند و هم نگرانی‌ها از بیماری و شیوع آن در کلاس‌های درس فروکش می‌کند.

**پی‌نوشت ۱:** بعضی از دانش‌آموزان اجازه گرفته‌اند با استفاده از لایو اینستاگرام، کلاس‌ها را به نمایش بگذارند.

**پی‌نوشت ۲:** مأموریت میرزابنویس کلاس نیز جالب است. او شرح دقیق وقایع را می‌نویسد و در کانال دانش‌آموزان بارگذاری می‌کند. این کار پروژه درس ادبیات او محسوب می‌شود.

## احترام ویژه به معلمان متخصص

چهارشنبه ۸ بهمن ۹۹

برنامه جلسه مشترک اولیا و معلمان را داشتیم. هر یک از معلمان در گوشه‌ای از نمازخانه مستقر بودند و اولیا برای حل مشکلات فرزندانشان مراجعه می‌کردند. فرصت کردم سری به سالن بزنم. طبیعتاً مراجعان زیادی از اولیا داشتیم. این برنامه را سعی کرده‌ایم هر ساله اجرا کنیم؛ با این تفاوت که امسال تشکر ویژه اولیا عمومی‌تر و پررنگ‌تر بود؛ تشکر برای رسیدگی به تک‌تک دانش‌آموزان به کمک نرم‌افزارها، اختصاص دادن وقت

خارج از مدرسه در فضای مجازی برای پاسخگویی به بچه‌ها، فیلم‌برداری و ضبط و پخش برنامه کلاس‌ها برای غایبین یا بچه‌هایی که از درس‌ها عقب می‌افتند و دوباره به فیلم ضبط شده کلاس مراجعه می‌کنند و بالاخره تشکر برای مشارکت دادن بچه‌ها در همه این کارها، که سبب شده است آن‌ها خود را مسئول یادگیری خویش بدانند.

**پی‌نوشت:** کار معلمان تخصصی‌تر شده و به همان نسبت حرمت و احترامشان نزد اولیا و دانش‌آموزان افزایش یافته است.

## کلاس معکوس و فرصت اضافه در کلاس درس

شنبه ۱۱ بهمن ۹۹

دبیر ریاضی ما، همیشه از ساعات کم کلاس ریاضی گلایه داشت اما امسال شرایط فرق کرده است. او سال گذشته در ایام کرونایی مجموعه مفصلی از فیلم‌های آموزشی را برای درس خود تولید کرد. امسال این فیلم‌ها به کار آمده‌اند. از قبل به بچه‌ها اعلام می‌شود که برای دیدن فیلم‌ها به آپارات مراجعه کنند. همچنین، آزمون‌های کلاسی را به کمک نرم‌افزارهای آزمون‌ساز در بیرون از وقت کلاس اجرا می‌کنند (قول داده است به کسانی که نمره‌شان خراب می‌شود فرصت جبران بدهد). به این ترتیب، بخش زیادی از وقت او در کلاس درس آزاد شده است و حالا با خیال راحت به کار بیشتر با دانش‌آموزان می‌پردازد. البته فراموش نشود که بخشی از وقت ایشان، در بیرون از کلاس به آماده‌سازی و فراهم کردن مقدمات این کار اختصاص یافته است.

## کلاس‌های تکمیلی مجازی و غلبه بر ترافیک و مشکل رفت‌وآمد

یکشنبه ۱۸ بهمن ۹۹

امروز گروه معلمان درس مطالعات، به مناسبت دهه فجر یک سمینار دانش‌آموزی برای دانش‌آموزان علاقه‌مند

ترتیب داده بودند. این برنامه خارج از وقت اجرا می‌شد. یکی از ابتکارات مدرسه ما در سال‌های قبل این بود که بعضی از دبیران برنامه‌های ویژه گپ، بحث و گفت‌وگو را برای بعد از ساعت درس به کمک دانش‌آموزان طراحی و اجرا می‌کردند. خیلی عالی بود اما به هم ریختن موضوع سرویس رفت‌وآمد دانش‌آموزان و مشقت اولیا سبب شد که برای این کار محدودیت قائل شویم، اما امسال ماجرا متفاوت شده است. برنامه‌های بعد از ساعت یا به‌صورت مجازی تعریف می‌شوند یا اینکه هم‌زمان با اجرای برنامه به‌صورت زنده در اینستاگرام یا آپارات پخش می‌شود. در این مدت، پیشنهاد برای اجرای این برنامه‌ها به قدری زیاد شده است که جهت مدیریت وقت برنامه‌ها دست به گزینش زده‌ایم.

## تلفیق درس با تعریف موضوعات مشترک

سه‌شنبه ۲۸ بهمن ۹۹

مستندسازی کلاس‌ها و آموزش‌ها برای دانش‌آموزان غایب یا عقب‌مانده از درس وارد مرحله جدیدی شده است. سه درس ریاضی، هنر و کار و فناوری (بخش رایانه) برنامه‌شان را تلفیق کرده‌اند و یک پروژه اختیاری به دانش‌آموزان ارائه داده‌اند: آموزش یک موضوع درسی ریاضی، فیلم‌برداری و ضبط و بارگذاری در سایت آپارات. این جوری دامنه فیلم‌هایمان در آپارات بسیار گسترده شده است.

**پی‌نوشت ۱:** در مدرسه ما بچه‌ها در ساعت هنر بر اساس علاقه‌شان در گروه‌های آموزشی هنری تقسیم می‌شوند. همه دانش‌آموزان در کلاس فیلم‌سازی گروه هنر نبوده و طبیعتاً آموزش ندیده‌اند اما بسیاری از بچه‌ها خودشان نرم‌افزار ویژه تدوین فیلم (کمتازیا) و کار کردن با آن را به‌دقت یاد گرفته‌اند.

**پی‌نوشت ۲:** از بخش‌های جذاب این پروژه، به کارگیری عنصر طنز و تدریس شبیه معلمانشان است! ■